

Preek Breukelen

d.d. 1 juli 2018, 2e zondag van de zomer
Jesaja 3:16-4:6 & Marcus 5:21-43

“Op hetzelfde moment werd Jezus zich ervan bewust dat er kracht uit Hem was weggestroomd.”

Gemeente van Jezus Christus,

Waarin zit onze kracht? Waar ligt de kracht van een gemeente? Het zijn vragen die toch steeds weer naar boven komen. Hoe goed we het op het moment ook lijken te doen in de Pauluskerk, we houden ons hart vast. We zien hoe de kerk in Nederland beetje bij beetje afbrokkelt. Het aantal kerkgebouwen dat in een jaar vanwege de financiën of het geringe aantal kerkgangers de deuren moet sluiten, stemt niet gelukkig. Het aantal leden dat zich op landelijk niveau laat uitschrijven, geeft weinig moed. Op landelijk en plaatselijk niveau worden er allerlei plannen bedacht om het tij nog enigszins te keren. Missionaire activiteiten worden ontwikkeld om toch maar meer mensen te naar de kerk te lokken. Zo zijn er bijvoorbeeld pioniersplekken bedacht. Het proces van afbrokkeling is iets dat ons niet in de koude kleren gaat zitten. Natuurlijk doet het je wat wanneer je merkt dat de vertrouwde mensen van vroeger plotseling wegblijven. Wanneer je ervaart dat de nieuwe generatie, de jongeren die de toekomst zijn, het stokje niet meer automatisch overnemen. Ik hoorde zorgwekkende berichten over de kerk van mijn jeugd, de Grote Kerk in Almelo. Het zou zo maar kunnen zijn dat bij de volgende bezuinigingsronde dat kerkgebouw gesloten gaat worden. Daar waar ik gegrepen ben door de theologie en gegroeid ben in de liturgie. In mijn jeugd zaten de banken vol. En nu...? Waarin zit onze kracht? Waar ligt de kracht van een gemeente?

Er zijn verschillende redenen te bedenken waarom ledentallen teruglopen. Hoewel doorsnee borrelpraat het ons vaak anders wil doen geloven: Er is nooit één reden. We zitten met de secularisatie. Mensen krijgen meer en meer informatie, zijn mondiger geworden, en bij de vanzelfsprekendheid van het geloof worden grote vraagtekens gezet. De welvaart die we kennen, lijkt ook niet echt te helpen. We hebben het idee dat we onze eigen toekomst in handen hebben, en ons eigen geluk denken we te kunnen kopen. En dan hebben we nog de persoonlijke ervaringen. Kerkje spelen blijkt toch telkens weer een minder heilige zaak te zijn dan het zou moeten zijn. Neem bijvoorbeeld het hele misbruikschandaal in de katholieke kerk dat na jaren nog steeds geen einde lijkt te kennen. Dat is natuurlijk één grote vloek tegen God en tegen mensen. Maar ook op plaatselijk niveau; soms lijkt het alsof je van gedoe in gedoe belandt. Mensenwerk is het, waarbij de kern van de zaak weleens vergeten wordt als grote ego's hun eigen koninkrijkes gaan bouwen in plaats van dienstbaarheid te betrachten aan Gods koninkrijk. En één van de belangrijkste redenen die ikzelf vermoed, is dat de kerk steeds minder helder weet te maken waartoe zij bestaat. Waarom zouden mensen geloven? Wat levert het nou daadwerkelijk op? En dan komt opnieuw de vraag naar boven... Waarin zit onze kracht? Waar ligt de kracht van een gemeente? Als we dat antwoord niet met elkaar helder krijgen, dan bloeden we dood.

Ik zei zojuist een beetje kort door de bocht dat er landelijk en plaatselijk missionaire activiteiten worden ontwikkeld om toch maar meer mensen naar de kerk te lokken. Dat is misschien niet zo aardig gezegd. De missionaire activiteiten zijn op papier bedoeld om mensen opnieuw in contact te brengen met het geloof, met het verhaal van de Bijbel, met de geschiedenis van Christus. Maar de praktijk is wat weerbarstiger. Vaak zie je dat het missionaire denken niet in de genen van gemeenten zit, maar dat gemeenten de missionaire activiteiten pas ter hand nemen op het moment dat ze de krimp in eigen kring pijnlijk gaan ervaren. Als het vijf voor twaalf is. Dan willen ze een keer brengen in de terugloop in leden. In dat verlangen en de urgentie die er dan plotseling lijkt te spelen, mist vaak een kritische houding op *wat* men dan aan de man of vrouw brengt. En zo vliegt men veel te ondoordacht over theologische zaken heen. Over vragen als waar we voor staan, wat de werkelijke boodschap van het evangelie is en hoe wij onze verbondenheid en solidariteit met mensen gestalte geven. Met andere woorden, als we niet uitkijken dan is de missionaire activiteit een nauwelijks verkapte poging toch weer meer mensen in de kerk te krijgen. Niet omdat we de boodschap zo belangrijk vinden voor mensen, maar om de lege plekken weer gevuld te krijgen.

Is ledengroei dan erg? Integendeel. Groei is prachtig. Hoe meer mensen de schat van het evangelie in zich dragen, hoe beter. Maar pas op dat de kwantiteit niet gaat heersen over de kwaliteit, dat het verlangen naar groei gaat heersen over onze zoektocht naar inhoud. Of dat we zo opkijken tegen het getal dat we alle energie wegzuigen bij alle goede dingen die er nu al gebeuren. We kunnen jaloers zijn op grote kerken die uit de grond gestampt worden, waar duizenden per zondag de dienst volgen. Maar is de theologie die in die kerken verkondigd wordt de theologie van de Bijbel? Is de ethiek die daar als Gods Woord gepredikt wordt daadwerkelijk de kern van ons geloof? Het getal is een sterk iets, het doet iets met ons. Het geeft een goed gevoel wanneer we iets delen met velen. Wat dat precies is? Het laat mij ook niet koud. Als ik zie dat onze kerk vol is dan doet me dat goed. Ook omdat ik weet dat men gelukkig niet komt voor een goedkope en flinterdunne theologie. De meesten toch wel verlangen naar iets meer inhoud en betekenis.

“Dominee, moet u niet eens wat met de lezingen doen?” Ja, de lezingen. Allereerst de Jesajalezing. Was er ten tijde van Jesaja sprake van secularisatie? Je zou in eerste instantie zeggen van niet. Immers, Jood zijn, horen bij het volk Israël was onlosmakelijk verbonden met het horen bij de God van Israël. Geloven in God was de gewoonste zaak van de wereld, en je afhankelijk weten van God was de gewoonste zaak van de wereld. Over ledenaantallen waren er geen zorgen. Toch zou je ook kunnen zeggen dat het Oude Testament steeds weer spreekt over secularisatie, over de steeds weer terugkerende secularisatie van het joodse volk. Het woord ‘secularisatie’ betekent letterlijk ‘verwereldlijking’. Het is je aanpassen aan wereldse normen en waarden, werelds leven, waarbij je je losmaakt van geloof, van hemelse normen, je losmaakt van God. Het Oude Testament zit vol verhalen waarin het volk steeds weer eigen wegen kiest. Doodse wegen noemt men dat. Wegen die niet vruchtbaar zijn. Het gedeelte dat we uit Jesaja hebben gelezen, geeft wel een heel duidelijk voorbeeld van secularisatie. Waarbij de woorden overdrachtelijk bedoeld zijn. Vrouwen die verwaand flaneren, zich met allerlei sieraden bedekken, verleidelijk willen zijn, en zodoende heerlijk meegaan op de golven van de waan van de wereld. Je krijgt er bijna beelden bij van de P.C. Hoofstraat in Amsterdam waar het nieuwe geld van Nederland van gekkigheid niet weet

hoe ze het uit moet geven. Een zelfgekozen slavernij aan geld, aan pracht en praal, aan gekochte status.

In de lezing uit Jesaja zien we een ruwe omkeer. Als we Jesaja lezen weten we van de dreiging de grootmacht Assyrië en de steun die gezocht wordt bij grootmacht Egypte. Zo denkt men het onheil af te keren. Maar Jesaja waarschuwt. En hij doet vooral steeds een beroep op een verandering van levensstijl. De weg die men nu bewandelt, is niet de weg die God wil. De hoogmoedige weg die men bewandelt, is een weg die leidt naar onheil. Jesaja voorziet de slachting die er plaats zal vinden onder de mannen van Israël als de oorlog gevoerd zal worden. En dan? Wat blijft er dan over van die flanerende en trippelende dametjes? Als weduwen zullen ze berooid zijn. En ze zullen zich allemaal storten op de weinige mannen die nog in leven zijn om zo hun eer te redden.

Maar er is ook een positieve omslag in de lezing. Op de puinhopen zal God een nieuw toekomst scheppen, in alle wanhoop zal er een nieuwe dag groeien. En dan staat er zo mooi: “dan zal Hij boven de plaats waar Sion ligt en waar men bijeenkomt, een wolk scheppen voor overdag en een lichtend vuur voor de nacht”. Het zijn woorden die ons herinneren aan het Exodusverhaal. Aan de uittocht uit het slavenhuis Egypte en de tocht door de woestijn, waar een steeds weer twijfelend en struikelend volk de trouw en barmhartigheid van God ervaart. In Jesaja wordt voorspelt dat het volk in zijn tijd opnieuw die trouw zal ervaren, dat ze opnieuw weggeleid zullen worden uit de slavernij, weg van de doodlopende wegen van vroeger, om met de Eeuwige op weg te gaan naar een nieuwe morgen, naar beloofd land, naar een wereld onder zijn heerschappij.

Uit het evangelie lezen we het beroemde verhaal over het dochttertje van Jairus. De naam ‘Jaïrus’ betekent ‘God kijkt naar hem’. Dat is al een veelzeggende naam. God kijkt, Hij ziet de vreugde maar ook het lijden. God kijkt niet weg, Hij is trouw.

Toch is het een vreemde geschiedenis. In het evangelie volgens Marcus lijkt Jezus altijd haast te hebben. In de oude NBG-vertaling kun je dat nog heel scherp zien. Steeds wordt het woord ‘terstond’ gebruikt. Terstond ging Jezus de boot in, terstond ging Jezus de synagoge in, terstond zei Jezus... Het is alsof zijn boodschap niet kan wachten, alsof het koninkrijk niet kan wachten. Maar vandaag is er een vreemde vertraging. Eén van de leiders van de synagoge, ene Jaïrus, roept Jezus’ hulp in omdat zijn dochttertje op sterven ligt. Haast is in dit geval zeker geboden, zou je toch zeggen. Maar onderweg raakt een vrouw die al 12 jaar bloedverlies lijdt het bovenkleed van Jezus aan. Na alles wat ze geprobeerd heeft is Jezus haar laatste hoop. Al haar geld heeft ze al uitgegeven, maar niets heeft ooit baat gehad. En aan deze vrouw besteedt Jezus alle aandacht, alsof er even geen haast is. Ondertussen sterft het dochttertje van Jaïrus.

Het is een wonderlijk verhaal. Ja, we lezen dat de vrouw genezen wordt en dat het dochttertje van Jaïrus door Jezus uit de dood wordt wakker geroepen. Wonderlijk. Maar meer dan een wonder. Er is heel veel te vertellen over deze lezing, maar voor vandaag blijf ik even bij wat de twee vrouwen met elkaar verbindt. En dat is het getal 12. De vrouw leed al 12 jaar aan bloedverlies, het dochttertje Jaïrus was 12 jaar oud. Getallen staan er niet voor niets. Het getal 12 doet ons denken aan de 12 stammen van Israël en aan de 12 leerlingen van Jezus. En daar zit naar mij idee de sleutel. Het verhaal vertelt meer dan enkel het wonder.

Jezus stond als joodse man volop in het joodse geloof. Marcus schrijft zijn evangelie voor een jonge gemeente. In mijn beleving staat de vrouw die al 12 jaar aan bloedverlies lijdt voor het joodse volk, voor het joodse geloof. In het Oude Testament is bloed de drager van het leven. Wie bloed verliest, verliest leven, wordt bloedeloos. Het 12-jarige dochttertje van Jairus staat voor de jonge gemeente. De gemeente die in den beginne geboortevrucht van de synagoge is. De dood van het meisje is de overdrachtelijke dood. Het doodse bestaan waaruit wij door Christus bevrijd worden. Hij roept ons op om op te staan in nieuw leven. “Meisje, ik zeg je, sta op!”

Hoe het ook zij, we weten dat Jezus in zijn leer en zijn handelen de verziekte staat van het geloof en de geloofspraktijk aan het daglicht bracht. Een bloedeloze, doodse situatie waarin geloof niet meer het leven voor ogen had, maar verzandde in verstikkende regeltjes en dodelijke uitsluiting van mensen. Liefde, barmhartigheid en omzien waren allang niet meer de hartslag die het gelovig bloed deed pompen. Het verhaal is daarmee ook een waarschuwing. Zorg dat je niet bloedeloos wordt, zorg dat het leven niet uit het geloof verdwijnt. Blijf bij Jezus.

Waarin zit onze kracht? Waar ligt de kracht van een gemeente? Niet in hardvochtige ethiek, niet in uitsluiting van mensen, niet in kleinburgerlijke moraal. Onze kracht ligt in hetgeen wij van Christus ontvangen hebben: liefde. Onze kracht is het dat wij niet meewaaien met de winden van de wereld, dat wij tegenover de hardvochtigheid de barmhartigheid zetten, dat wij tegenover slavernij de vrijheid verkondigen. Dat wij met hart en ziel geloven dat ieder mens telt, ieder mens een kind van God is. En dat waar wij onszelf in liefde weten te breken voor elkaar, dat daar het koninkrijk nabij is. Want onze kracht zit er in dat wij het leven zoeken voor ieder mens. Tegen de waan van de wereld in. En dat is zo'n sterke kwaliteit, dat het niet gaat om ons aantal. Onze kracht ligt in het leven dat wij in naam van God aan mensen kunnen schenken. Hoe klein we ook zijn, onze kracht is groot, zolang we telkens weer onszelf richten op waar het werkelijk om gaat: om God, om mensen, om liefde en leven.

In de Naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest. Amen.